

**Plaatsingslijst van het archief
van de Spaarbank voor
Protestants Nederland /
Vakbondsspaarbank SPN
(1960-1994)**

Samengesteld door Paul E. Werkman

Historisch Documentatiecentrum voor het
Nederlands Protestantisme (1800-heden)
Vrije Universiteit Amsterdam

Collectie nummer 337
april 2004

Inleiding

Spaarbank voor Protestants Nederland / Vakbondsspaarbank SPN (1960-2004)

De 'Stichting Spaarbank voor Protestants Nederland' (SPN) werd opgericht op 22 april 1960. Ruim drie jaar eerder waren de voorbereidingen gestart in de boezem van het Convent van Christelijk-Sociale Organisaties, waarin de vier protestantse ondernemers- en werknemersorganisaties verenigd waren. Dat waren de Christelijke Boeren- en Tuindersbond (CBTB), het Verbond van Protestants-Christelijke Werkgevers (VPCW), de Christelijke Middenstandsbond (CMB) en het Christelijk Nationaal Vakverbond in Nederland (CNV).

Anders dan oorspronkelijk de bedoeling was, werd de bank geen zaak van de vier Conventpartners, maar van het CNV alleen. Een commissie onder leiding van de voormalige CNV-voorzitter M. Ruppert had dat in april 1960 geadviseerd. Deze commissie zag onvoldoende draagvlak bij de ondernemersorganisaties, maar had wel hoge verwachtingen van het sparen van protestantse werknemers. Belangrijke overweging daarbij was nieuwe wetgeving om door middel van premies en fiscale voorzieningen het sparen door werknemers te stimuleren.

Dat gold ook voor het 'sparen in de speculatieve sfeer', het beleggen. Commissie Ruppert adviseerde daarom tevens de vorming van een eigen beleggingsfonds. In december 1960 ging het CNV over tot oprichting van het 'Beleggingsfonds voor Protestants Nederland' (BPN).

Bij het bestuur van beide, door allerlei spaar- en beleggingsconstructies nauw verwerven ondernemingen werden niet alleen vertegenwoordigers van het CNV en zijn bonden betrokken, maar ook bekende figuren uit andere protestantse kringen. Onder hen de financier jhr. mr. E.W. Röell (Hope & Co.), staatsraad M. Ruppert, VU-hoogleraar H.J. Hellema, oud-minister en SER-voorzitter J.W. de Pous, groot-ondernemer J. Meynen en de president-directeur van Sociaal Fonds Bouwnijverheid, J. Doorduyn.

De SPN opende in mei 1960 zijn deuren. Zijn hoofdkantoor was ondergebracht bij UBO, de verzekeringsmaatschappij van het CNV. In de volgende jaren werd in heel Nederland een netwerk van correspondentenschappen en bijkantoren geopend. In 1962 ging de bank bovendien een nauw samenwerkingsverband aan met de 'Stichting Nijkerkse Spaarbank'.

Op het moment dat de SPN van start ging, leken de omstandigheden voor een nieuwe spaarbank voor protestantse arbeiders gunstig. Een complex van ingrijpende sociaal-culturele, economische en bancaire veranderingen, die zich gelijktijdig in de jaren zestig manifesteerden, beperkten van meet af aan echter de groeimogelijkheden van spaarbanken in het algemeen en die van 'verzuilde' starters in het bijzonder. Gevolg was dat de SPN nooit goed aan zijn primaire doelen kon beantwoorden: bevorderen van de spaarzin onder werknemers en beleggen in christelijke sociale en culturele projecten.

In 1973 hield de SPN op een spaarbank van het CNV te zijn. Het CNV-bestuur had zich door tegenvallende resultaten genoodzaakt gezien de bank en het BPN over te doen aan de Nederlandsche Middenstands Spaarbank (NMS), een dochter van de Nederlandsche Middenstands Bank (NMB). De organisatie van de SPN werd ingepast in de NMS/NMB-structuur, maar het 'label' SPN bleef bestaan. Wel werd in 1979, met behoud van het bekende acroniem, de naam gewijzigd in 'Vakbondsspaarbank SPN'. Dit in verband met de toestroom van katholieke bonden en leden naar het CNV, nadat dit vakverbond uit het fusieoverleg met de socialistische en katholieke vakcentrales was gestapt.

Door de fusie van de NMB en de Postbank (1989) en vervolgens de samensmelting van de NMB-Postbankgroep met Nationale Nederlanden tot de ING-Groep (1991) werd de SPN een onderdeel van steeds grotere concerns. Voor zijn ontwikke-

ling was de bank afhankelijk geworden van het BPN. En het BPN was op zijn beurt weer afhankelijk van beleggingsconstructies van UBO. Toen UBO daar eind jaren zeventig mee stopte, begon voor zowel SPN als BPN een onafwendbaar proces van teruggang.

CNV-bestuurders bleven tot 1994 deel uitmaken van de Raad van Toezicht van de SPN. In dat jaar zag het CNV ervan af nogmaals een nieuwe vertegenwoordiger voor te dragen.

In 2004 besloot de ING-Groep om de Vakbondsspaarbank SPN te liquideren. Aanleiding vormde de liquidatie in december 2003 van het Beleggingsfonds voor Protestants Nederland door ING-dochter CenE Bank, de laatste beheerder van het BPN.

Het archief

De collectie is afkomstig uit het archief van het CNV. Het betreft notulen van bestuursvergaderingen, directieverslagen, jaarstukken, accountantsrapporten en bijbehorende documentatie en correspondentie uit de periode 1960-1983. De collectie is niet geheel compleet. Van de jaren 1980-1982 ontbreken alle stukken. Materiaal uit de periode 1984-1994 is bij het CNV niet aangetroffen.

De oorspronkelijke chronologische ordening van de stukken is zo veel mogelijk intact gelaten of hersteld. Dat betekent dat notulen en correspondentie bij het desbetreffende jaar zijn ondergebracht. Jaarverslagen en accountantsrapporten zijn als agendastukken bij de bijbehorende vergaderingen gelaten. In de praktijk zitten ze in de binnenmappen van het navolgende jaar.

Verwante archieven bij het HDC

Het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme beheert drie verwante archieven:

- het archief ‘Beleggingsfonds voor Protestants Nederland’. Deze collectie is eveneens afkomstig uit het CNV-archief en is nauw met het BPN-archief verweven.
- het archief van UBO, de verzekeringsmaatschappij van het CNV. Ook dit materiaal is van het CNV afkomstig.
- het archief van dr. M. Ruppert, van 1947-1959 voorzitter van het CNV en lang bij het werk van SPN en BPN betrokken.

Literatuur

K. Dijkstra, *Beweging in beweging. Het CNV na 1945* (Utrecht 1979) 156-157.

P.E. Werkman, “‘Op deze zelfwerkzaamheid, dit stukje volkskracht zijn wij trots’”.

Het CNV in bankzaken en beleggingen 1920-2004’, *Cahier over de geschiedenis van de christelijk-sociale beweging 6*. (Amsterdam 2005) 22-52.

Plaatsingslijst

1-21 Notulen van bestuursvergaderingen, directieverslagen, jaarstukken, accountantsrapporten en bijbehorende documentatie en correspondentie, 1960-1983.

21 omslagen

N.b. Stukken uit de jaren 1980-1982 ontbreken

1. 1960
2. 1961
3. 1962
4. 1963
5. 1964
6. 1965
7. 1966
8. 1967
9. 1968
10. 1969
11. 1970
12. 1971
13. 1972
14. 1973
15. 1974
16. 1975
17. 1976
18. 1977
19. 1978
20. 1979
21. 1983